

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

Fond 130

LIIDEMAA, HELENE

Inventariniimistu

1927-1994

Sissejuhatus

Liidemaa, Helene (3. märts 1899 Voroneži kub. – 21. august 1996 Tartu), geofüüsik,
TÜ üldfüüsika kat. dotsent

Helene Liidemaa (a-ni 1935 Liedemann) sündis Hrenovoje külas Voroneži kubermangus loomaarsti perekonnas. 1900. aastast kuni 1913. aastani elas Tomskis ning 1913. aastast Tartus. Keskkoolihariduse sai osalt Tomskis, hiljem Tartus, kus lõpetas 1917. a. kuldmedaliga venekeelse Puškini Tütarlaste Gümnaasiumi.

1917.-1918. a. õppis Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas matemaatika osakonnas, kuid pidi majanduslikel põhjustel õppimise katkestama. 20. septembril 1919 alustas tööd Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumis vaatlejana. Töö kõrvalt jätkas 1920. a. õppimist ülikoolis, mille lõpetas 1926. aastal. 1929. a. omandas magistrikraadi geofüüsika alal töö eest *Über die Sonnenscheindauer und die Wölkung in Eesti*. 1927. aastal määrati H. Liidemaa Meteoroloogia Observatooriumi vanemteaduri kohale.

1944-1945 oli H. Liidemaa TÜ geofüüsika kateedri assistent, 1945-1947 sama kateedri vanemõpetaja. Vanemõpetaja koha likvideerimise tõttu asus H. Liidemaa 1. märtsil 1947 tööle Eesti TA Füüsika ja Astronoomia Instituudis vanemteadurina, a. 1950-1954 oli ta seal sektorijuhataja. 1954. aastast oli H. Liidemaa TRÜ astronoomia ja geofüüsika, hiljem üldfüüsika kateedri dotsent, lugedes meteoroloogia ja hüdroloogia kursusi. 1967. a. siirdus H. Liidemaa pensionile.

H. Liidemaa sulest on ilmunud käsitlusi meteoroloogia ja klimatoloogia alalt, vähesed tööd on jäänud avaldamata. Ta on õpiku *Üld- ja agrometeoroloogia* (Tln., 1964) üks autoreid, samuti on ta koostanud rea erialaseid artikleid Eesti Nõukogude Entsüklopeediale. Pikaajaliseks tööks oli H. Liidemaal aastaraamatu *Meteoroloogilised vaatlused Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumis* redigeerimine aastail 1927-1937 (11 raamatut).

Helene Liidemaa arhiivimaterjalid andis 1997. aastal üle Heinrich Aruksaar (tulme 1997:12). Väärtuslikuma osa moodustavad 9 vihikut meteoroloogilisi vaatlusi, mida H. Liidemaa teostas pensionipõlves a-tel 1967-1989, samuti fotod Meteoroloogia Observatooriumi tegevusest ja töötajatest a-tel 1941-1943.

SISUKORD

I	Biograafilised materjalid	1
II	Teaduslik töö	2
III	Fotod	4

I Biograafilised materjalid

- 1 Liidemaa, H.
Elulookirjeldused.
[1946]-1994
12 l.
- 2 H. Liidemaa hariduskäiguga seotud dokumendid. Originaalid ja kinnitatud koopiad.
31. jaan. 1927 (koopia 13. märts 1954) –
6. okt. 1956 (koopia 17. okt. 1960)
14 l.
- 3 H. Liidemaa kandidaadidiplom ning vanema teadusliku töötaja ja dotsendi tunnistused.
9. sept. 1949-6. okt. 1956
3 dokumenti
Dokumentide koopiad vt. s. 2, l. 8,12,14.
- 4 Tartu ülikooli rektori ning Füüsika, Matemaatika ja Mehaanika Instituudi direktori käskkirjad H. Liidemaa kohta.
14. dets. 1944-24. apr. 1963
18 l.
- 5 Liidemaa, H.
Tegevuse ja teadustööde aruanded, esitatud Tartu ülikoolile.
Masina- ja käsikirjas.
1956, 1962
9 l.
- 6 H. Liidemaa individuaalsed tööplaanid õppejõuna Tartu ülikoolis.
1961-1965
15 l.
- 7 H. Liidemaa perekonnaseisutunnistused, medalite tunnistused, töötõendid, tööraamat, LUS-i liikmepilet jm biograafilised materjalid.
20. mai 1941-17. sept. 1993
46 l.
- 8 H. Liidemaale omistatud Suure Isamaasõja tööeesrindlase medalid.
1945 (omistati 27.04.1946), 1975, 1985
3 medalit
Medalite tunnistused vt. s. 7, l. 6-7, 42-43.
- 9 H. Liidemaa aukirjad ja auaadressid.
23. nov. 1965-2. märts 1984
5 tk.

Säiliku nr.	Kirje

- 10 Palm, Ille
Ettekanne Helene Liidemaale 85. sünnipäeva tähistamisel
2. märtsil 1984. a. Masinakiri.
1984
4 l., kaaned

II Teaduslik töö

- 11 Liidemaale, H.
Teadustööde nimestikud. Käsi- ja masinakirjas.
1953-1984
7 l.
- 12 Retsensioonid H. Liidemaale töödele. Masinakirjas.
1952-1963
12 l.
Vt. ka s. 13, l. 23-28; s. 14, l. 25-32; s. 17, l. 25-26.
- 13 Liidemaale, H.
Заморзки. Ettekanne ühinguks *Teadus*. Masinakirjas.
1952
28 l.
Vene k.
L. 23-28: retsensioonid ettekandele.
- 14 Liidemaale, H.
Öökülmad. Avaldamata brošüüri masinakiri käsikirjaliste parandustega.
1963, Tartu
32 l.
L. 25-32: retsensioonid ja kirjavahetus avaldamise kohta. 28. aug. 1962-25. jaan. 1964.
- 15 Liidemaale, H.
Борис Измайлович Средневский и его роль в развитии метеорологии в Эстонии. Artikli separaat, masinakiri E. Maanvere käsikirjal. parandustega, töömaterjalid.
1965
42 l.
Vene k.
- 16 Liidemaale, H.
Arthur Oettingen. Avaldamata artikli käsikiri, töömärkmed, andmed A. Oettingeni järeltulijate kohta. Käsi- ja masinakirjas.
1970, 1991-1992
48 l.

Säiliku nr.	Kirje
17	Liidemaa, H. Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumi rajamine ja meteoroloogia areng Eestis perioodil 1865-1918. Masinakirjas käsikirjaliste parandustega. 1984 26 l. L. 25-26 H. Aruksaare retsensioon.
18	Liidemaa, H. Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatoorium ja tema tegevus 1919-1940. a. Avaldamata ülevaate käsikiri. 1991 57 l. Pastapliiats ja pliiats
19	Liidemaa, Helene Väljakirjutised ja märkmed Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumi kohta. 1980-1990. a-d 4 vihikut ja lahtised lehed
20	H. Liidemaa artikkel ja ettekanded ning tema kogutud artiklid Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumi kohta. Trükis, ajalehelõigendid. Käsi- ja masinakirjas. 1945-19. märts 1987 67 l. Eesti ja vene k.
21	H. Liidemaa publikatsioonide separaadid. 1930-1969 7 separaati Saksa, eesti, vene k.
22	Liidemaa, H. Meteoroloogilised vaatlused. 1967-1989 9 vihikut ja kaustikut
23	Eesti meteoroloogiajaamad, Eesti mullastiku valdkonnad, agrokliimaatilisi rajoonid Eesti NSV-s. Trükitud ja käsitsi joonistatud kaardid. [1930-1950. a-d] 4 l.
24	H. Liidemaa kirjavahetus Loodusuurijate Seltsiga. 14. jaan.-29. apr. 1983, 28. nov. 1988 5 l.

Säiliku nr.	Kirje
25	H. Liidemaa kirjavahetus ja töömärkmed seoses tema kaastöoga <i>Album Academicumi</i> koostamisel. 28. nov. 1989-veebr. 1990 15 l.
III Fotod	
26	H. Liidemaa passipildid 1941-[1960. a-d] 4 fotot
27	Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumi ruumid ja observatooriumi töötajad. [1920. a-te algus-1930. a-d] 6 fotot
28	Tartu Ülikooli Meteoroloogia Observatooriumi personal. [1930. a-te algus] 1 foto Aluspapil autogrammid.
29	Töö ja koosviibimised TÜ Meteoroloogia Observatooriumis, grupifotod. 1941-1943 36 fotot
30	H. Liidemaa pensionile saatmine. Fotoalbum. 6. juuli 1967 25 fotot
31	H. Liidemaa 70 a. juubeli tähistamine. Fotoalbum. 3. märts 1969 12 fotot H. Liidemaa korteris Väike Kaar 25.
32	H. Liidemaa 85 a. juubeli tähistamine TÜ füüsikahoone sööklas (Tähe t. 4) 3. märts 1984 16 fotot
33	H. Liidemaa 95 a. juubeli tähistamine. 3. märts 1994 1 värvifoto H. Liidemaa korteris Väike Kaar 25.
34	Grupifotod H. Liidemaaga. 20. juuni 1970, 19. veebr. 1987 2 fotot

Säiliku nr.	Kirje
35	Oponendid Ille Palmi kandidaadidissertatsiooni kaitsmisel TÜ aulas. 1. märts 1974 1 foto
36	Tartu Ülikooli geofüüsika kateedri seminar. 16. dets. 1987 3 fotot
37	K. Kirde bareljeefi avamine TÜ füüsikahoones Tähe t. 4. 13. nov. 1992 1 foto
38	Heinrich Aruksaare 60 a. juubeli tähistamine. 7. sept. 1974 2 fotot
39	Heinrich Aruksaare 70 a. juubeli tähistamine. 7. sept. 1984 5 fotot
40	Heinrich Aruksaare 75 a. juubeli tähistamine. Sept. 1989 7 fotot
41	Aleksander Ohu portreed. 27. veebr. 1971 2 fotot
42	<i>Praesides cathedrarum physicarum</i> : TÜ füüsikahoone (Tähe t. 4) fuajee stendiportreed (alates 1802). 19. veebr. 1987 2 fotot

Selles inventarimistus on 42 (nelikümmend kaks) säilikut numbritega 1-42. Fondi korrastas ja nimistu koostas pearaamatukoguhoidja T. Šahhovskaja.

Tartus, 23. apr. 1997